

ศูนย์แห่งความเป็นเลิศเพื่อการศึกษาด้าน สิ่งแวดล้อมสำหรับลูกเสือและเยาวชน

ในโอกาสที่ราชบัณฑิตยสถานจัดงานฉลองวันสถาปนา ราชบัณฑิตยสถานครบ ๗๐ ปี ไตรมาสที่ ๓ เมื่อวันศุกร์ที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ราชบัณฑิตยสถานได้จัดให้มีการสัมมนาในหัวข้อต่าง ๆ โดยมีสำนักทั้ง ๓ สำนักร่วมดำเนินการ ในส่วนของสำนักวิทยาศาสตร์ได้ร่วมกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง **ศูนย์แห่งความเป็นเลิศเพื่อการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับลูกเสือและเยาวชน** ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยราชบัณฑิต ภาคีสมาชิก กรรมการวิชาการของราชบัณฑิตยสถาน ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา นักวิชาการ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สื่อมวลชน และผู้สนใจทั่วไป

โครงการนี้เกิดขึ้นเนื่องจากสำนักวิทยาศาสตร์เห็นว่า สำนักฯ มีราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกหลายสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบกับได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกจำนวน ๔ คน คือ ศาสตราจารย์ นพ.ยงยุทธ วัชรดุลย์ ศาสตราจารย์ ดร. นพ.ปณิต มิคะเสน ศาสตราจารย์ ทพ. สิทธิ ส. ศรีโสภาค ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภาลูกเสือแห่งชาติ จึงได้เสนอราชบัณฑิตยสถานให้ริเริ่มจัดทำโครงการ **“บทบาทของเยาวชนเพื่อสิ่งแวดล้อม”** ขึ้น โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สำนักนโยบายและแผนพลังงาน

มาสัมมนาโต๊ะกลมร่วมกับราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกของราชบัณฑิตยสถาน เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อระดมความคิดเห็นในการกำหนดองค์ความรู้และกิจกรรมการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ลูกเสือและเยาวชน

หลังจากนั้นได้มีการประชุมครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ประชุมเห็นควรให้จัดทำโครงการศูนย์ศึกษาสิ่งแวดล้อมสำหรับลูกเสือและเยาวชน เป็นกิจกรรมร่วมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในโอกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๗๒ พรรษา ด้วยเห็นว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมและพลังงานเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจอย่างมาก โดยรัฐบาลได้กำหนดให้เรื่องสิ่งแวดล้อมและพลังงานเป็นวาระแห่งชาติ จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการแก้ปัญหา

โดยที่ราชบัณฑิตยสถานมีหน้าที่สำคัญประการหนึ่ง นอกเหนือจากการค้นคว้าและบำรุงสรรพวิชาให้เป็นคุณประโยชน์แก่ชาติและประชาชน คือบทบาทในฐานะเป็นสถาบันที่เป็นองค์รวมของความรู้ โดยการให้ความคิดเห็น คำปรึกษา ข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาหรืออาจจะเป็นปัญหาของประเทศในอนาคต รวมทั้งเป็นสถาบันหลักของเครือข่ายทางปัญญาแห่งชาติ ราชบัณฑิตยสถานจึงเห็นควรให้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง **ศูนย์แห่งความเป็นเลิศเพื่อการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับลูกเสือและเยาวชน** ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และกรุงเทพมหานคร ในโอกาสฉลองการสถาปนา

ราชบัณฑิตยสถานครบ ๗๐ ปี และร่วมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๗๒ พรรษา ทั้งนี้ เพื่อกำหนดนโยบายและกิจกรรมของลูกเสือและเยาวชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระดมความคิดจากผู้เข้าร่วมประชุม สาระจากวิทยากร และความเห็นของผู้เข้าประชุมสรุปได้ดังนี้

ศาสตราจารย์ นพ.ยงยุทธ วัชรดุลย์ ราชบัณฑิตผู้ดำเนินการอภิปราย ได้กล่าวถึงกิจกรรมของลูกเสือเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ได้ดำเนินการมาแล้วว่ามีหลายโครงการ เช่น โครงการปลูกต้นสักเฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ ๙ ระยะที่ ๑ เริ่มดำเนินการ พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๕ *โครงการลูกเสือปลูกต้นสักเฉลิมพระเกียรติ ร.๙* เพื่อเฉลิมพระเกียรติในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๓๐ ในครั้งนั้นปลูกต้นสักได้ ๗๐๐,๐๐๐ ต้น ใน ๖๑ จังหวัด ระยะที่ ๒ โครงการถนนเฉลิมพระเกียรติ ร. ๙ ดำเนินการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยปลูกต้นสักสองข้างทางเฉพาะจังหวัดที่ตั้งชื่อถนนเฉลิมพระเกียรติ ร. ๙ จำนวน ๒๘ สาย ปลูกต้นสักได้ ๑๔๐,๖๒๖ ต้น

โครงการปลูกต้นสักเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา และเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๓๖ พรรษา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ โครงการตอยตุงเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงเจริญพระชนมายุ ๘๐ พรรษา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ และจัดโครงการคาราวานแรลลีสถิตมลพิษ โดยกำหนดให้แข่งขันปลูกต้นสัก รวมปลูกต้นสักได้ไม่ต่ำกว่า ๘๕,๐๐๐ ต้น

นอกจากนี้ยังมีโครงการลูกเสือป่าไม้ โดยอบรมข้าราชการป่าไม้เป็นผู้บังคับบัญชาลูกเสือและประสานงานลูกเสือในการอนุรักษ์ป่าไม้ และโครงการลูกเสือยามแดง

จะเห็นได้ว่าลูกเสือได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมาโดยตลอด การจัดตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศเพื่อการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับลูกเสือและเยาวชนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีสถานที่เป็นศูนย์ต้นแบบที่ให้ความรู้และจัดกิจกรรมที่เหมาะสมแก่ลูกเสือและเยาวชน ฝึกฝนให้มีความรู้คิดได้เอง

และมีห้องปฏิบัติการให้ทดลองด้วยตนเอง

นายเชิดพงษ์ สิริวิรัช ปลัดกระทรวงพลังงาน ได้อภิปรายเกี่ยวกับพลังงานและสิ่งแวดล้อมว่าการสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน เช่น การสร้างเขื่อน ท่อส่งแก๊ส สายส่งไฟฟ้า ล้วนมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำลายสภาพป่าและสภาพดั้งเดิม อีกทั้งการเผาไหม้เพื่อให้ได้พลังงาน เช่น ในรถยนต์ โรงไฟฟ้าหม้อน้ำในอุตสาหกรรมก็ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ มีฝุ่นควัน เถ้า ทำให้เกิดภาวะโลกร้อน แต่พลังงานก็เป็นสิ่งจำเป็น จึงต้องหาวิธีพัฒนาพลังงานควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สถานการณ์การใช้พลังงานของโลก ส่วนใหญ่ยังคงใช้น้ำมันและแก๊สธรรมชาติ โดยภาคขนส่งใช้พลังงานสูงสุด รองลงไปเป็นภาคอุตสาหกรรม และทวีปเอเชียใช้พลังงานสูงสุด โดยเฉพาะประเทศจีนและอินเดีย พลังงานที่ประเทศไทยใช้มากที่สุดคือ น้ำมัน แต่ยังไม่ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ในภาคขนส่งมากเกินไป แม้ประเทศไทยผลิตแก๊สธรรมชาติและน้ำมันดิบได้ร้อยละ ๔๐ ของพลังงานที่ใช้อยู่ในประเทศ แต่ก็ยังไม่เพียงพอ ความต้องการนำเข้าน้ำมันยังคงสูงมาก และมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในภาพรวม

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการพัฒนาพลังงานอย่างสมดุลควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมให้ใช้พลังงานแบบผสมผสาน สนับสนุนให้ใช้ประโยชน์จากแก๊สธรรมชาติเป็นพลังงานหลัก จัดหาและใช้พลังงานทดแทนอย่างมีประสิทธิภาพ จัดการพลังงานเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิต สร้างเสถียรภาพด้านราคาน้ำมันและกำหนดให้มีการใช้พลังงานในประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ให้มีพลังงานใช้อย่างต่อเนื่องและพอเพียงเป็นเวลา ๕๐ ปี และดำเนินการให้มีพลังงานใช้อย่างทั่วถึงในราคาที่ เป็นธรรม เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางพลังงานของภูมิภาค

แนวทางการพัฒนาพลังงานมีหลายอย่าง ในภาคขนส่งและอุตสาหกรรมเน้นการใช้พลังงานลดลงและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย โดยส่งเสริมระบบขนส่งมวลชน การใช้ระบบขนส่งแบบราง และการขนส่งทางน้ำ ในด้านอุตสาหกรรมให้เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและเน้นคุณภาพ เช่น

เปลี่ยนจากน้ำมันเป็นแก๊สธรรมชาติ เอทานอล และไบโอดีเซล มีการกำกับคุณภาพเชื้อเพลิง เช่น การใช้น้ำมันไร้สารตะกั่ว การกำหนดให้น้ำมันเดามีกำมะถันต่ำ การปรับปรุงน้ำมันดีเซล และเบนซิน นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานหมุนเวียนในการผลิตไฟฟ้า การใช้พลังงานจากมวลชีวภาพ ชยะ พลังงานแสงอาทิตย์ ฯลฯ ทั้งนี้ เพื่อลดการพึ่งพาน้ำมันเชื้อเพลิง ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาชนบท อีกทั้งเป็นการขยายฐานความรู้ด้านเทคโนโลยี

พลังงานจากมวลชีวภาพที่ดำเนินการในปัจจุบัน ได้แก่ การใช้เอทานอลผสมในแก๊สโซลอลอกเทน ๙๕ การผสมไบโอดีเซลร้อยละ ๒ - ๒๐ และส่งเสริมให้ใช้ในรถสาธารณะ และรถของส่วนราชการ การผลิตไฟฟ้าจากมวลชีวภาพ ส่งเสริมชุมชนให้ผลิตพลังงานจากมวลชีวภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมและช่วยลดปรากฏการณ์เรือนกระจก

แนวทางส่งเสริมบทบาทเยาวชนในด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อมมีดังนี้

๑. ชี้ให้เยาวชนเห็นความสำคัญของการประหยัดพลังงาน
  ๒. ให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการอนุรักษ์พลังงาน
  ๓. สร้างนิสัยที่ดีในการอนุรักษ์พลังงานเป็นกิจวัตรประจำวัน เช่น การปิดไฟฟ้าและถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกครั้งที่ไม่ได้ใช้
  ๔. รณรงค์ให้เปลี่ยนพฤติกรรมเพื่ออนุรักษ์พลังงานเช่น การใช้ตู้เย็นอย่างถูกต้อง
  ๕. ทำกิจกรรมประหยัดพลังงานให้เป็นเรื่องที่น่าสนใจได้ง่าย สนุกสนาน น่าสนใจ เช่น จัดนิทรรศการ ประกวดคำขวัญ คำกลอน การเล่นเกม
- ลูกเสือซึ่งเป็นเยาวชนของชาติที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นผู้นำในอนาคต จะมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์พลังงาน เนื่องจากเยาวชนช่างเรียนรู้ ช่างจดจำ ช่างสังเกต สามารถปลูกฝังทัศนคติสร้างนิสัยอนุรักษ์พลังงาน และเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดค่านิยมแก่คนรอบข้างได้

ดร.มณฑิพย์ ศรีรัตนทา ทาบุญกานอน ผู้ตรวจราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้อภิปราย

เกี่ยวกับแนวความคิดเรื่อง ศูนย์แห่งความเป็นเลิศเพื่อการศึกษาสิ่งแวดล้อมสำหรับลูกเสือและเยาวชนว่า ควรเริ่มต้นด้วยการกำหนดองค์ความรู้และกิจกรรมให้แก่ลูกเสือ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง ซึ่งมี ๓ ข้อหลัก คือ

๑. **การเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (learning about the environment)** คือ การให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจการทำงานของระบบธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนผลกระทบจากกิจกรรมของคน ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก

๒. **การเรียนรู้สิ่งแวดล้อม (learning in the environment)** คือ การให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในธรรมชาติหรือสภาพแวดล้อมโดยตรง เป็นการฝึกและพัฒนาทักษะที่สำคัญในการตัดสินใจ และการแก้ปัญหา

๓. **การเรียนรู้เพื่อสิ่งแวดล้อม (learning for the environment)** คือ การนำสิ่งเรียนรู้ทั้งหมด สู่ความตั้งใจจริงในการปฏิบัติที่เป็นคุณต่อสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติในวิถีชีวิตจริง

ทั้งนี้ เพื่อเตรียมลูกเสือให้เป็นผู้รู้ด้านสิ่งแวดล้อมและนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาที่มีดุลยภาพระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ด้วยการบริหารจัดการเชิงพื้นที่อย่างบูรณาการ และยึดระบบนิเวศเป็นหลัก ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน การอนุรักษ์ป่าเขตร้อน และการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนการอนุรักษ์ฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อม ชุมชน ศิลปะ วัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ การพัฒนาที่ยั่งยืนอาจทำในรูปของมาตรการ แผนงาน โครงการต่าง ๆ รวมทั้งมาตรการทางภาษี เช่น ภาษีเพื่อสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่างโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษา เช่น

- การเรียนรู้ไร่นาสวนผสม
- การป้องกันไฟป่า ลูกเสือควรเรียนรู้ว่าเมื่อเกิดไฟป่าจะต้องทำอย่างไร และเรียนรู้การปลูกฟื้นฟูป่าที่มีสภาพเสื่อมโทรม โดยมีส่วนร่วมในการจัดการทุกขั้นตอน
- การมีส่วนร่วมในการจัดการชยะ การคัดแยกชยะลดการใช้และหลีกเลี่ยงวัสดุกำจัดยาก การนำผลิตภัณฑ์มาใช้ซ้ำ ซ่อมแซมกลับมาใช้ใหม่ นำกลับมาผลิตใหม่

- โครงการนักสืบสายน้ำ โดยให้ลูกเสือเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมจริง ตรวจสอบดูแลแหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อมใกล้บ้านด้วยใจรักธรรมชาติ ใช้วิธีการง่าย ๆ แล้วรายงานผล

- การเรียนรู้เกี่ยวกับพลังงาน การประหยัดพลังงาน เทคโนโลยีสะอาด สร้างนิสัยรักษ์สิ่งแวดล้อม ปลูกเจตคติและค่านิยมที่ถูกต้อง

- การเรียนรู้ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ ผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากร การดำเนินงานของรัฐ ข้อเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหา และรูปแบบการนำไปปฏิบัติ

- การเรียนรู้เกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อม มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศและเสียง กากของเสียอันตราย ขยะและสิ่งปฏิกูล สารอันตราย การจัดการสารอันตรายและสารตกค้าง ในสิ่งแวดล้อม อาหาร และสารอันตรายในสถานประกอบการ

นอกจากนี้ ศูนย์แห่งความเป็นเลิศด้านสิ่งแวดล้อมควรมีชิ้นงานที่แสดงถึงวิวัฒนาการของลูกเสือ บทบาท ภารกิจ การประดิษฐ์คิดค้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งให้ศูนย์นี้เป็นแหล่งให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารและด้านอื่น ๆ แก่ลูกเสือ จากการศึกษาที่ลูกเสือมีหลายรุ่น หากมีการวางแผนร่วมกัน จัดการวิธีการให้ความรู้ และมีการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ก็ จะส่งผลดีในภาพรวม

นายวัชรพงศ์ ขุมเพชร หัวหน้าลูกเสือและยุวกาชาด สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้อภิปรายแทนผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ผู้แทนปลัดกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวถึงค่ายลูกเสือกรุงเทพมหานครว่า มีไว้เพื่อเป็นค่ายพักแรมของลูกเสือและยุวกาชาด มีทั้งหมด ๓ แห่ง คือ *ค่ายลูกเสือกรุงธน* แขวงบางมด เขตทุ่งครุ มีเนื้อที่ ๓๐ ไร่ *ค่ายลูกเสือพิศลยบุตร* แขวงทุ่งสีกัน เขตดอนเมือง มีเนื้อที่ ๕๐ ไร่ และ *ค่ายลูกเสือจอม-ประจัญ นพเกตุ* อำเภอบางพลี จังหวัดฉะเชิงเทรา มีเนื้อที่ ๑๕๐ ไร่ โดยคิดค่าบริการจากโรงเรียนต่างสังกัด คนละ ๑๐ บาทต่อวัน

ในปีงบประมาณ ๒๕๔๘ กำหนดจะพัฒนาค่ายลูกเสือเดิมเป็นค่ายเยาวชนและสวนการเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร (BMA Youthcamp and Learning Park) ปรับเปลี่ยนเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและศูนย์การเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยได้รับงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาลและ

งบประมาณจากกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๖๐ ล้านบาท

ส่วนการจัดสร้างศูนย์แห่งความเป็นเลิศด้านสิ่งแวดล้อมตามที่มีการเสนอให้ใช้พื้นที่ค่ายลูกเสือกรุงธนนั้น ปลัดกรุงเทพมหานครเห็นชอบด้วย อย่างไรก็ตาม สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร จะก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๒ ภายในค่ายลูกเสือกรุงธน โดยได้รับงบประมาณปี ๒๕๔๗ จำนวน ๒๕๐ ล้านบาท และได้มีการพิจารณางบประมาณปี ๒๕๔๘ ไปแล้ว หากต้องการสร้างศูนย์แห่งความเป็นเลิศด้านสิ่งแวดล้อมให้เสร็จสิ้นภายใน พ.ศ. ๒๕๔๗ จะต้องใช้เงินบริจาคหรือเงินอื่นมาดำเนินการ และหากประสงค์จะให้ศูนย์อยู่ภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๒ คงต้องหารือกับสำนักสวัสดิการสังคม ส่วนสำนักการศึกษาไม่มีงบประมาณดำเนินการตั้งศูนย์ฯ อีกทั้งไม่มีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมและผู้ชำนาญการออกแบบอาคาร

คุณหญิง ดร.กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และ **ดร.คงศักดิ์ เจริญรักษ์** ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้อภิปรายว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับกิจการลูกเสือเป็นอย่างมาก โดยให้มีการดำเนินการแผนฟื้นฟูกิจการลูกเสือ ซึ่งจะสอดคล้องกับกิจกรรมการสร้างศูนย์แห่งความเป็นเลิศด้านสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้โดยศึกษาจากของจริงและลงมือปฏิบัติ จะได้ผลเต็มที่ว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ดังนั้น ศูนย์การเรียนรู้ด้านธรรมชาติจึงเป็นสิ่งจำเป็น และควรมีศูนย์ประเภทนี้ให้มากที่สุด เพื่อให้เยาวชนทั้งในเมืองหลวงและต่างจังหวัดได้เรียนรู้และปฏิบัติจากธรรมชาติจริง ๆ

แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติที่มีอยู่แล้วมีหลายแห่ง ทั้งค่ายลูกเสือของกระทรวงศึกษาธิการที่มีอยู่แล้วกว่า ๑๓๐ แห่ง สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ รวมทั้งพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ แต่ไม่ได้มีการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่แท้จริง เราสามารถฟื้นฟูสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติให้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้โดยไม่จำเป็นต้องลงทุนมากนัก ใช้สิ่งรอบตัวพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อความเป็นเลิศได้ทั้งสิ้น ควรเน้นธรรมชาติแทนตัวอาคารสถานที่หรือสิ่งอื่นที่พบเห็นได้ในเมือง นำสิ่งที่มีอยู่แล้วมาปรับปรุงและบริหารจัดการให้มีความสะดวกพื้นฐาน สะอาดและปลอดภัย เพื่อให้เยาวชนและผู้ปกครองได้ใช้ประโยชน์

สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ วิทยาการ ประเทศไทยมีบุคคลที่มีความรู้ในด้านต่าง ๆ จำนวนมาก หากมีการบริหารจัดการที่ดีก็จะสามารถเชิญบุคคลเหล่านั้นมาให้ความรู้แก่ลูกเสือได้

ข้อเสนอจากผู้เข้าร่วมประชุมทั้งจากการแบ่งกลุ่มและจากแบบสอบถาม

๑. รูปแบบของศูนย์ฯ

- **ที่ตั้ง :** ให้มีทั้งศูนย์ส่วนกลางและศูนย์ภูมิภาค ศูนย์ส่วนกลางมีผู้เสนอให้ตั้งที่ค่ายลูกเสือพิศลยบุตร เขตดอนเมืองมากที่สุด ในส่วนภูมิภาคควรจัดตั้งอย่างน้อยภาคละ ๑ แห่ง ให้ค่ายลูกเสือทุกแห่งเป็นเครือข่าย หากมีงบประมาณสนับสนุนเพียงพอควรตั้งศูนย์ให้ครบทุกจังหวัดและให้บริการแบบเปิดกว้าง จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนของชาติซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญยิ่ง

- **หน่วยงานที่รับผิดชอบ :** ควรให้กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลัก และสำนักการลูกเสือยุวกาชาด และกิจการนักเรียน เป็นหน่วยงานสนับสนุน หรือหากสร้างที่ใดให้เจ้าของสถานที่เป็นเจ้าภาพรับผิดชอบ

- **งบประมาณ :** ของบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลเป็นหลักและให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วม ให้มีงบประมาณต่อเนื่องในโอกาสต่อจบบริหารงานในรูปแบบของมูลนิธิให้สามารถเลี้ยงตนเองได้

- **ลักษณะ/ขนาดของอาคาร :** ขึ้นกับหน่วยงานที่บังคับบัญชา

- **ห้องกิจกรรม :** ขึ้นกับหัวข้อกิจกรรม

๒. กิจกรรมของศูนย์ฯ

- เสนอให้จัดกิจกรรมเป็น ๒ ลักษณะ คือ กิจกรรมภายนอกศูนย์ และกิจกรรมภายในศูนย์

- บูรณาการเนื้อหาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

- เน้นให้ลูกเสืออยู่ค่ายพักแรม ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากสภาพธรรมชาติ ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สะดวก ปลอดภัย

๓. การบริหารและการจัดการ

- เน้นความร่วมมือทั้งจากภายในและภายนอกประเทศอย่างครบวงจรทั้งระบบ

- เน้นสร้างจิตสำนึกสาธารณะและการมีส่วนร่วม

- ควรดำเนินงานในรูปคณะกรรมการ โดยอาจจัดตั้งเป็นมูลนิธิ

- กลุ่มเป้าหมายควรเป็นทั้งลูกเสือและเยาวชนทั้งหมด

- ควรให้บริการต่อเนื่องตลอดเวลาที่ลูกเสือและเยาวชนต้องการศึกษาค้นคว้า

- ควรให้หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมด้วย เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพลังงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุขตามหัวข้อที่เกี่ยวข้อง

- ควรมีการติดตามและประเมินผล

๔. ข้อเสนออื่น ๆ

- ควรกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องผ่านการอบรมอย่างน้อยขั้นวุฒิปริญญาตรี เพื่อให้เกิดจิตสำนึกและนำไปปฏิบัติต่อเยาวชนและผู้เกี่ยวข้อง และครูทุกคนควรผ่านการอบรมเบื้องต้น

- ควรมีการประสานงานกับชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดศักยภาพของการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมในทุกด้าน

ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมของลูกเสือเป็นเรื่องที่ดี เป็นกระบวนการปลูกฝังความคิด สร้างระเบียบวินัยให้แก่ลูกเสือซึ่งเป็นของเยาวชนของชาติ จึงควรสนับสนุนให้จัดตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นโดยเร็ว และดำเนินการให้เกิดสัมฤทธิ์ผลเป็นที่ยอมรับกัน

การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี คนมีคุณภาพ มีสุขภาพจิตดี สุขภาพแข็งแรง สติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความสุขพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้ครอบครัวของแต่ละคน สังคม และประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองไปด้วย

นางนัยนา วรอำตยปติ
นางสาวศิริพร อินทรเชียรศิริ
นางสาวอารี พลดี
นางสาวรัตติกาล ศรีอำไพ
นางณัฐมาตย์ มุสิกะเจริญ
ผู้สรุปการอภิปราย